

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2005 m. kovo 16 d. nutarimu Nr. 280
(Lietuvos Respublikos Vyriausybės
nutarimo Nr.
redakcija)

**PALIKTŲJŲ RADIOAKTYVIŲJŲ ŠALTINIŲ, PALIKTŲJŲ BRANDUOLINIO
KURO CIKLO MEDŽIAGŲ, PALIKTŲJŲ BRANDUOLINIŲ IR DALIŲJŲ
MEDŽIAGŲ IR RADIOAKTYVIOSIOMIS MEDŽIAGOMIS UŽTERŠTŲ OBJEKTŲ
TVARKYMO TAISYKLĖS**

**I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. Paliktųjų radioaktyviųjų šaltinių, paliktųjų branduolinio kuro ciklo medžiagų, paliktųjų branduolinių ir daliųjų medžiagų ir radioaktyviosiomis medžiagomis užterštų objektų tvarkymo taisyklės (toliau – Taisyklės) nustato valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, radioaktyviųjų atliekų tvarkytojo (toliau – RAT) ir kitų juridinių ar fizinių asmenų veiksmus radus, nustatčius, sulaikius, išlydžius ar įtarus, kad rasti, nustatyti, sulaikyti, išlydyti paliktieji radioaktyvieji šaltiniai (toliau – paliktieji šaltiniai), radioaktyviosiomis medžiagomis užteršti objektai, paliktosios branduolinio kuro ciklo medžiagos, paliktosios branduolinės ar daliosios medžiagos, taip pat vartojimo gaminiai ar medžiagos, savo sudėtyje turinčios radionuklidų (toliau – kiti gaminiai ar medžiagos), ir nustatčius asmens kūne ar ant jo paviršiaus jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinius, skleidžiančius jonizuojančiąją spinduliuotę, viršijančią foninę gamtinę jonizuojančiąją spinduliuotę (toliau – padidėjusi jonizuojančioji spinduliuotė).

2. Taisyklės netaikomos jonizuojančiosios spinduliuotės generatoriams.

3. Taisyklėse vartojamos sąvokos:

3.1. **Paliktosios branduolinio kuro ciklo medžiagos** – branduolinio kuro ciklo medžiagos, kurioms netaikoma reguliuojamoji kontrolė dėl to, kad ji niekada nebuvo taikoma, arba dėl to, kad branduolinio kuro ciklo medžiagos buvo paliktos, pamestos, laikomos ne tam skirtoje vietoje, pavogtos ar perduotos kitam asmeniui apie tai nepranešus reguliuojančiajai institucijai ir neįteisinus veiklos su jomis.

3.2. **Paliktosios branduolinės ar daliosios medžiagos** (toliau – paliktosios branduolinės medžiagos) – branduolinės ar daliosios medžiagos, kurioms netaikoma reguliuojamoji kontrolė dėl to, kad ji niekada nebuvo taikoma, arba dėl to, kad branduolinės ar daliosios medžiagos buvo paliktos, pamestos, laikomos ne tam skirtoje vietoje, pavogtos ar perduotos kitam asmeniui apie tai nepranešus reguliuojančiajai institucijai ir neįteisinus veiklos su jomis.

3.3. Kitos Taisyklėse vartojamos sąvokos apibrėžtos Lietuvos Respublikos radiacinės saugos įstatyme, Lietuvos Respublikos radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įstatyme, Lietuvos Respublikos branduolinės energijos įstatyme, Lietuvos Respublikos branduolinės saugos įstatyme, Lietuvos Respublikos priešgaisrinės saugos įstatyme ir kituose teisės aktuose, reglamentuojančiuose radiacinę saugą.

4. Valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos privalo tvarkyti su paliktaisiais šaltiniais, radioaktyviosiomis medžiagomis užterštais objektais, paliktosiomis branduolinio kuro ciklo medžiagomis, paliktosiomis branduolinėmis medžiagomis ar kitais gaminiais ar medžiagomis (toliau – paliktaisiais objektais) susijusių asmenų duomenis, siekdamas atlikti Taisyklėse joms nustatytus veiksmus radus, nustatčius, sulaikius, išlydžius paliktuosius objektus ar įtarus, kad rasti, nustatyti, sulaikyti, išlydyti paliktieji objektai, taip pat atlikti

duomenų patikrinimą asmens atitikties vertinimui naudojamuose registruose ir informacinėse sistemose arba pagrįsti pateiktus duomenis kitais įrodymais. Asmens duomenys tvarkomi laikantis 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (OL 2016 L 119, p. 1) ir kituose teisės aktuose, reglamentuojančiuose asmens duomenų apsaugą, nustatytų reikalavimų. Asmens duomenų tvarkymo tikslas – atlikti valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms Taisyklėse nustatytus veiksmus radus, nustačius, sulaikius, išlydžius ar įtarus, kad rasti, nustatyti, sulaikyti, išlydyti paliktieji objektai, taip pat atlikti duomenų patikrinimą asmens atitikties vertinimui naudojamuose registruose ir informacinėse sistemose arba pagrįsti pateiktus duomenis kitais įrodymais. Asmens duomenys saugomi Lietuvos Respublikos dokumentų ir archyvų įstatyme ir šį įstatymą įgyvendinančiuose teisės aktuose nustatytais terminais.

II SKYRIUS

VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBIŲ INSTITUCIJŲ IR ĮSTAIGŲ, RAT IR KITŲ JURIDINIŲ IR FIZINIŲ ASMENŲ VEIKSMAI

5. Valstybės ar savivaldybių institucijos ar įstaigos, nurodytos Taisyklių 11–18 punktuose, radusios, nustačiusios, sulaikiusios paliktuosius objektus ar įtarusios, kad rado, nustatė, sulaikė paliktuosius objektus, ar gavusios pranešimą apie rastus, nustatytus, sulaikytus, išlydytus paliktuosius objektus, turi:

5.1. organizuoti asmenų išvedimą iš paliktųjų objektų aptikimo vietos Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro nustatytais atstumais. Paliktųjų objektų aptikimo vietoje turi būti vengiama kontaktų su paliktaisiais objektais, esant asmenų apšvitos ar radioaktyviojo užterštumo galimybei, imamasi priemonių apsaugoti asmenis nuo apšvitos ir aplinką – nuo radioaktyviojo užterštumo. Įrangą ar kitus daiktus iš paliktųjų objektų aptikimo vietos galima išnešti tik leidus Radiacinės saugos centrui (toliau – RSC);

5.2. apie galimą nusikalstamą veiką, susijusią su rastais, nustatytais, sulaikytais paliktaisiais objektais, pranešti ikiteisminio tyrimo įstaigoms pagal jų kompetenciją;

5.3. tvarkydamos paliktuosius objektus, taikyti apsaugos nuo jonizuojančiosios spinduliuotės poveikio būdus (riboti paliktųjų objektų tvarkymo laiką, laikytis saugaus atstumo nuo jų ir naudoti apsauginius ekranus) ir laikytis radiacinę saugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų, o jeigu atlikus radiologinius matavimus paliktųjų objektų aptikimo vietoje ir (ar) radiologiniais tyrimais nustatoma, kad tai paliktosios branduolinio kuro ciklo medžiagos ar paliktosios branduolinės medžiagos, kurios ir kurių kiekiai nurodyti Branduolinės saugos įstatymo 1 priede, taip pat ir branduolinės saugos reikalavimų ir taisyklių.

6. Juridiniai asmenys, išskyrus valstybės ir savivaldybių institucijas ir įstaigas, nurodytas Taisyklių 10–18 punktuose, RAT, ar fiziniai asmenys, radę, nustatę, išlydę paliktuosius objektus ar įtarę, kad rado, nustatė ar išlydė paliktuosius objektus, turi apie tai informuoti Bendrąjį pagalbos centrą (toliau – BPC).

7. Valstybės ar savivaldybių institucijos ar įstaigos, nurodytos:

7.1. Taisyklių 10–12 ir 15–18 punktuose, RAT, kitas juridinis ar fizinis asmuo, kai paliktuosius objektus randa valstybės ar savivaldybių institucijos ar įstaigos, kitas juridinis ar fizinis asmuo, pagal kompetenciją atlieka Taisyklių 1 priede pateiktoje suderintų veiksmų schemoje nurodytus veiksmus;

7.2. Taisyklių 12–18 punktuose, ir RAT, kai paliktuosius objektus randa Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir jos struktūriniai padaliniai (toliau – VSAT) ar Muitinės departamentas prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ir (ar) teritorinės muitinės (toliau – MD), pagal kompetenciją atlieka Taisyklių 2 priede pateiktoje suderintų veiksmų schemoje nurodytus veiksmus;

7.3. Taisyklių 12, 15–18 punktuose, ir RAT, kai paliktuosius objektus randa Vadovybės apsaugos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – VAD), pagal kompetenciją atlieka Taisyklių 3 priede pateiktoje suderintų veiksmų schemoje nurodytus veiksmus;

7.4. Taisyklių 12, 16–18 punktuose, ir RAT, kai paliktuosius objektus randa Policijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir (ar) jam pavaldžios policijos įstaigos (toliau – PD), pagal kompetenciją atlieka Taisyklių 4 priede pateiktoje suderintų veiksmų schemoje nurodytus veiksmus.

8. Valstybės ar savivaldybių institucijos ar įstaigos, nurodytos Taisyklių 11–16 ir 18 punktuose, radusios, nustačiusios, sulaikiusios paliktuosius objektus ar įtarusios, kad rado, nustatė, sulaikė paliktuosius objektus, nedelsdamos turi pateikti RSC šiuos duomenis apie rastus, nustatytus, sulaikytus, išlydytus paliktuosius objektus, atsižvelgdamos į konkrečiu atveju susidariusias aplinkybes ir prašomų duomenų gavimo galimybes:

8.1. valstybės ar savivaldybių institucijos ar įstaigos arba kito juridinio ar fizinio asmens, pranešusio apie rastus, nustatytus, sulaikytus, išlydytus paliktuosius objektus, pavadinimas, atsakingo asmens vardas ir pavardė, telefono numeris;

8.2. paliktųjų objektų radimo, nustatymo, sulaikymo, išlydymo vieta, data ir laikas;

8.3. duomenys apie paliktųjų objektų savininką, jeigu jis nustatytas (juridinio asmens, kitos organizacijos, jų filialo pavadinimas, kodas, buveinės adresas arba fizinio asmens vardas, pavardė, asmens kodas, gyvenamosios vietos adresas);

8.4. paliktųjų objektų atsiradimo aplinkybės (sulaikyto asmens paaiškinimas dėl kūno radioaktyviojo užterštumo ir kitų aplinkybių atsiradimo);

8.5. paliktųjų objektų apibūdinimas:

8.5.1. rastų, nustatytų, sulaikytų paliktųjų šaltinių apibūdinimas (ar jis yra uždarys jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinis, ar radioaktyviosios medžiagos yra nepažeistoje ar pažeistoje pakuotėje, ar radioaktyviosios medžiagos išpiltos, jų cheminės ir fizinės savybės, užrašai ant pakuočių);

8.5.2. rastų, nustatytų, sulaikytų objektų, kitų gaminių ar medžiagų apibūdinimas (transporto priemonės, daiktai, užteršti radioaktyviosiomis medžiagomis, taip pat daiktai, kurių sudėtyje yra radioaktyviųjų medžiagų);

8.5.3. rastų, nustatytų, sulaikytų paliktųjų branduolinio kuro ciklo medžiagų ar paliktųjų branduolinių medžiagų apibūdinimas (branduolinių medžiagų pavadinimai, jų kiekis, cheminės ir fizinės savybės, užrašai ant pakuočių);

8.5.4. duomenys apie sulaikytą asmenį (vardas ir pavardė, asmens kodas, gimimo data, pilietybė, gyvenamosios vietos adresas, telefono numeris, šalis, iš kurios jis atvyksta ar į kurią išvyksta);

8.6. radiologinių tyrimų rezultatai;

8.7. radionuklidai, jų aktyvumas;

8.8. priemonės, kurių imtasi paliktiesiems objektams izoliuoti;

8.9. skubaus paliktųjų objektų paėmimo poreikis;

8.10. valstybės ar savivaldybės institucija ar įstaiga, tuo metu užtikrinanti paliktųjų objektų fizinę saugą;

8.11. ar yra nukentėjusių asmenų, patyrusių apšvitą, kuriems reikia skubios sveikatos priežiūros specialisto pagalbos (fizinio asmens vardas, pavardė, asmens kodas, gyvenamosios vietos adresas, telefono numeris).

9. Ikteisminio tyrimo metu paliktųjų objektų tvarkymui vadovauja ikiteisminio tyrimo įstaiga, kuriai RSC ir Valstybinė atominės energetikos saugos inspekcija (toliau – VATESI) pagal kompetenciją teikia informaciją, konsultacijas ir techninę pagalbą.

10. BPC, gavęs pranešimą apie rastus, nustatytus, sulaikytus ar išlydytus paliktuosius objektus arba apie tai, kad įtariama, jog rasti, nustatyti, sulaikyti ar išlydyti paliktieji objektai:

10.1. pagal galimybes surenka pagrindinę informaciją apie:

10.1.1. asmenį, pranešusį apie rastus, nustatytus, sulaikytus, išlydytus paliktuosius objektus (juridinio asmens, kitos organizacijos, jų filialo pavadinimą, kodą, buveinės adresą, telefono numerį arba fizinio asmens vardą, pavardę, gyvenamosios vietos adresą, telefono numerį);

10.1.2. paliktųjų objektų radimo, nustatymo, sulaikymo, išlydymo vietą, datą ir laiką;

10.1.3. nukentėjusius asmenis, patyrusius ar galėjusius patirti apšvitą, kuriems reikia skubios asmens sveikatos priežiūros specialisto pagalbos (fizinio asmens vardą, pavardę, asmens kodą, gyvenamosios vietos adresą, telefono numerį);

10.2. pagal galimybes surenka papildomą informaciją apie:

10.2.1. paliktuosius šaltinius (ar jis yra uždarys jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinis, ar radioaktyviosios medžiagos yra nepažeistoje ar pažeistoje pakuotėje, ar radioaktyviosios medžiagos išpiltos, užrašus ant pakuočių);

10.2.2. radioaktyviosiomis medžiagomis užterštus objektus, kitus gaminius ar medžiagas (transporto priemonės, daiktus, užterštus radioaktyviosiomis medžiagomis, taip pat daiktus, kurių sudėtyje yra radioaktyviųjų medžiagų);

10.2.3. paliktąsias branduolinio kuro ciklo medžiagas ar paliktąsias branduolines medžiagas (užrašus ant pakuočių);

10.3. teikia rekomendacijas asmenims, radusiems paliktuosius objektus (neliesti paliktųjų objektų, pasitraukti saugiu atstumu nuo paliktųjų objektų, o tokiai galimybei nesant slėptis už ekrano (pavyzdžiui, sienų, pertvarų ar širmų));

10.4. siunčia Valstybinę priešgaisrinę gelbėjimo tarnybą (toliau – VPGT) į aptikimo vietą ir perduoda turimą informaciją PD. Jei yra nukentėjusių asmenų, BPC informaciją perduoda greitosios medicinos pagalbos tarnyboms.

11. VPGT, išskyrus BPC, gavusi pranešimą apie rastus, nustatytus, sulaikytus, išlydytus paliktuosius objektus:

11.1. atlieka pirminius radiologinius matavimus;

11.2. informuoja RSC, BPC, VAD ir savivaldybės administracijos direktorių apie paliktųjų objektų aptikimo vietoje išmatuotą padidėjusią jonizuojančiąją spinduliuotę ar rastus daiktus, paženklintus jonizuojančiosios spinduliuotės ženklais ir (ar) užrašais, kuriuose nurodyti radionuklidai, jų aktyvumas, branduolinių medžiagų kiekiai, arba rastus apsauginius konteinerius, kurie naudojami (galėjo būti naudoti) radioaktyviosioms ir (ar) branduolinėms medžiagoms vežti;

11.3. informuoja į paliktųjų objektų aptikimo vietą atvykusius suinteresuotus valstybės ar savivaldybių institucijų ar įstaigų valstybės tarnautojus ar darbuotojus apie paliktųjų objektų aptikimo vietos radiologinių matavimų rezultatus;

11.4. nustato ir pažymi darbų zoną;

11.5. esant galimybei suteikia pirmąją pagalbą nukentėjusiems asmenims;

11.6. esant radioaktyviajam užteršumui paliktųjų objektų aptikimo vietoje, atlieka radioaktyviosiomis medžiagomis užterštų VPGT valstybės tarnautojų ar darbuotojų dezaktyvavimą.

12. PD, gavęs pranešimą apie rastus, nustatytus, sulaikytus, išlydytus paliktuosius objektus arba radę, nustatęs, sulaikęs krovinį ar daiktą (toliau – kroviny), asmenį ar transporto priemonę, skleidžiančią padidėjusią jonizuojančiąją spinduliuotę:

12.1. įvertina sprogimo grėsmę;

12.2. esant įtarimui, kad yra sprogimo grėsmė, aktyvuoja sprogimo grėsmės likvidavimo planą „Skydas“;

12.3. esant pagrindui pradeda ikiteisminį tyrimą, susijusį su rastais, nustatytais, sulaikytais, išlydytais paliktaisiais objektais;

12.4. esant galimybei atlieka radiologinius matavimus. Kitu atveju informuoja BPC;

12.5. informuoja RSC apie paliktųjų objektų aptikimo vietoje išmatuotą padidėjusią jonizuojančiąją spinduliuotę ar rastus daiktus, paženklintus jonizuojančiosios spinduliuotės ženklais ir (ar) užrašais, kuriuose nurodyti radionuklidai, jų aktyvumas, branduolinių

medžiagų kiekiai, arba rastus apsauginius kontenerius, kurie naudojami (galėjo būti naudoti) radioaktyviosioms ir (ar) branduolinėms medžiagoms vežti;

12.6. saugo nustatytą darbų zoną, kontroliuoja valstybės ar savivaldybių institucijų ar įstaigų arba RAT patekimą į nustatytą darbų zoną, palaiko viešąją tvarką ir užtikrina eismo saugumą nustatytoje darbų zonoje, renka ir sistemina informaciją apie nukentėjusius ir žuvusius asmenis, nustato žuvusių asmenų tapatybę ir organizuoja jų išgabenimą iš darbų zonos;

12.7. esant radioaktyviajam užterštumui paliktųjų objektų aptikimo vietoje, organizuoja radioaktyviosiomis medžiagomis užterštų PD valstybės tarnautojų ar darbuotojų dezaktyvavimą;

12.8. esant poreikiui organizuoja ir vykdo transporto priemonės palydą ir apsaugą vežant paliktuosius objektus radiologiniams tyrimams, į dezaktyvavimo vietą arba radioaktyviųjų atliekų saugyklas ar radioaktyviųjų atliekų atliekynus (toliau – radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrenginiai).

13. VSAT, radusi, nustačiusi, sulaikiusi krovinį, asmenį ar transporto priemonę, skleidžiančią padidėjusią jonizuojančiąją spinduliuotę:

13.1. bet kuriame taške nuo paliktųjų objektų nustačiusi didesnę negu 0,1 mSv/h (100 μ Sv/h) gama lygiavertės dozės galią arba jonizuojančiąją neutronų spinduliuotę, nedelsdama informuoja RSC ir su juo suderina tolesnius veiksmus;

13.2. vizualiai įvertina sprogimo grėsmės tikimybę;

13.3. identifikavus sprogimo pavojų arba esant pagrįstam įtarimui, kad yra sprogimo grėsmė, nedelsdama informuoja PD;

13.4. nustačiusi asmenį, skleidžiantį padidėjusią jonizuojančiąją spinduliuotę:

13.4.1. prašo pateikti asmens sveikatos priežiūros įstaigos išduotą dokumentą, liudijantį, kad asmeniui gydymo ar diagnostikos tikslais buvo atliekamos procedūros, kurių metu naudotos radioaktyviosios medžiagos;

13.4.2. identifikuoja radionuklidus ir tikrina, ar jie yra nurodyti asmens sveikatos priežiūros įstaigos išduotame dokumente. Jeigu jie sutampa, leidžia asmeniui tęsti kelionę;

13.4.3. jeigu asmuo neturi asmens sveikatos priežiūros įstaigos išduoto dokumento, liudijančio, kad asmeniui gydymo ar diagnostikos tikslais buvo atliekamos procedūros, kurių metu naudotos radioaktyviosios medžiagos, arba nustačius, kad identifikuoti ne tie radionuklidai, kurie nurodyti asmens sveikatos priežiūros įstaigos išduotame dokumente, tokį asmenį sulaiko ir prašo pagal kompetenciją RSC pateikti išvadą dėl radiacinės saugos reikalavimų atitikimo;

13.4.4. priima sprendimą, ar asmuo gali tęsti kelionę, atsižvelgdama į RSC pateiktą išvadą dėl radiacinės saugos reikalavimų atitikimo;

13.5. nustačiusi krovinį ar transporto priemonę, skleidžiančią padidėjusią jonizuojančiąją spinduliuotę:

13.5.1. tikrina krovinį ar transporto priemonę lydinčius kompetentingos institucijos išduotus dokumentus, suteikiančius teisę vežti radioaktyviasias ar branduolines medžiagas arba liudijančius, kad vežamas krovinyje turi gamtinės kilmės radioaktyviųjų medžiagų;

13.5.2. identifikuoja krovinyje esančius radionuklidus ir tikrina, ar jie yra nurodyti kompetentingos institucijos išduotame dokumente, suteikiančiame teisę vežti radioaktyviasias ar branduolines medžiagas ar liudijančiame, kad vežamas krovinyje turi gamtinės kilmės radioaktyviųjų medžiagų. Jeigu jie sutampa arba identifikuojant radionuklidus nustatoma, kad padidėjusią jonizuojančiąją spinduliuotę skleidžia radionuklidai K-40, Ra-226, Th-232 ar U-238, esantys trąšose, kraike, plytelėse, keramikos dirbiniuose, spalvoto stiklo gaminiuose, statybinėse medžiagose ar statybos produktuose ir kai gama lygiavertės dozės galia bet kuriame 10 cm nuo paviršiaus taške neviršija 1 μ Sv/h, VSAT leidžia krovinį vežti ar transporto priemonei vyksti;

13.5.3. jeigu kroviny ar transporto priemonė neturi kompetentingos institucijos išduoto dokumento, suteikiančio teisę vežti radioaktyviasias ar branduolines medžiagas arba liudijančio, kad vežamas kroviny savo sudėtyje turi gamtinės kilmės radioaktyviųjų medžiagų, ar identifikuojant radionuklidus nustatomi ne tie radionuklidai, kurie nurodyti kompetentingos institucijos išduotame dokumente, arba padidėjusią jonizuojančiąją spinduliuotę skleidžia ne radionuklidai K-40, Ra-226, Th-232 ar U-238, esantys trąšose, kraike, plytelėse, keramikos dirbiniuose, spalvoto stiklo gaminiuose, statybinėse medžiagose ar statybos produktuose, neleidžia krovinio vežti ar transporto priemonei vykti, sulaiko juos, palydi į transporto priemonių laikinojo saugojimo aikšteles ir saugo jose, o ten, kur tokių aikštelių nėra, saugo taip, kad būtų užtikrinta asmenų ir aplinkos radiacinė sauga;

13.5.4. esant pagrindui pradeda ikiteisminį tyrimą, susijusį su krovinyje ar transporto priemoneje rastais, nustatytais, sulaikytais paliktaisiais objektais;

13.5.5. apie krovinyje ar transporto priemoneje rastą, nustatytą, sulaikytą paliktąjį objektą informuoja pagal kompetenciją RSC, kitas valstybės ar savivaldybių institucijas ar įstaigas;

13.5.6. atsisakius pradėti ikiteisminį tyrimą arba nutraukus ikiteisminį tyrimą, susijusį su krovinyje ar transporto priemoneje rastais, nustatytais, sulaikytais paliktaisiais objektais, paliktuosius objektus saugo iki pagal kompetenciją RSC išvados dėl radiacinės saugos reikalavimų atitikimo pateikimo;

13.5.7. priima sprendimą dėl tolesnio krovinio vežimo ar transporto priemonės vykimo, atsižvelgdama į RSC pateiktą išvadą dėl radiacinės saugos reikalavimų atitikimo;

13.5.8. jeigu krovinyje ar transporto priemoneje rastas, nustatytas, sulaikytas paliktasis objektas grąžinamas į kilmės šalį (vietą) arba jį leidžiama vežti į paskirties šalį (vietą), vadovaujasi RSC nurodytais radiacinės saugos, o jeigu krovinyje ar transporto priemoneje rasta, sulaikyta, nustatyta paliktųjų branduolinio kuro ciklo medžiagų ar paliktųjų branduolinių medžiagų, kurios ir kurių kiekiai nurodyti Branduolinės saugos įstatymo 1 priede, taip pat ir branduolinės saugos reikalavimais ir taisyklėmis;

13.5.9. jeigu krovinyje ar transporto priemoneje rastas, nustatytas, sulaikytas paliktasis objektas negrąžinamas į kilmės šalį (vietą) ir negali būti vežamas į paskirties šalį (vietą), RSC nurodymu kreipiasi į RAT dėl radioaktyviosiomis medžiagomis užterštų darbo priemonių, krovinio ar transporto priemonės dezaktyvavimo arba paliktojo objekto sutvarkymo;

13.6. padeda PD organizuoti ir vykdyti Lietuvos Respublikos pasienio ruože, vidaus vandenyse ar teritorinėje jūroje sulaiktų paliktųjų objektų vežimą ir apsaugą;

13.7. esant radioaktyviajam užterštumui paliktųjų objektų aptikimo vietoje, organizuoja radioaktyviosiomis medžiagomis užterštų VSAT valstybės tarnautojų ar darbuotojų bei kitų asmenų dezaktyvavimą.

14. MD, Lietuvos Respublikos teritorijoje radęs, nustatęs, sulaikęs asmenį, krovinį ar transporto priemonę, skleidžiančią padidėjusią jonizuojančiąją spinduliuotę:

14.1. vykdo veiksmus, nurodytus Taisyklių 13.1–13.5 papunkčiuose;

14.2. esant radioaktyviajam užterštumui paliktųjų objektų aptikimo vietoje, organizuoja radioaktyviosiomis medžiagomis užterštų MD valstybės tarnautojų ar darbuotojų dezaktyvavimą.

15. VAD, radęs, nustatęs, sulaikęs asmenį, krovinį ar transporto priemonę, skleidžiančią padidėjusią jonizuojančiąją spinduliuotę:

15.1. vykdo veiksmus, nurodytus Taisyklių 12.1, 13.1 ir 13.3 papunkčiuose;

15.2. nustatęs asmenį, skleidžiantį padidėjusią jonizuojančiąją spinduliuotę:

15.2.1. vykdo veiksmus, nurodytus Taisyklių 13.4.1 papunktyje;

15.2.2. identifikuoja radionuklidus ir tikrina, ar jie yra nurodyti asmens sveikatos priežiūros įstaigos išduotame dokumente. Jei asmuo neturi asmens sveikatos priežiūros įstaigos išduoto dokumento, liudijančio, kad asmeniui gydymo ar diagnostikos tikslais buvo atliekamos procedūros, kurių metu naudotos radioaktyviosios medžiagos, tačiau identifikuotas

radionuklidas yra naudojamas gydymo ar diagnostikos tikslais, VAD įspėja asmenį apie jo pareigą turėti kartu su savimi asmens sveikatos priežiūros įstaigos išduotą dokumentą. VAD asmenims, skleidžiantiems padidėjusią jonizuojančiąją spinduliuotę, taiko ribojimus patekti į VAD saugomus objektus;

15.2.3. jei identifikuoti ne tie radionuklidai, kurie nurodyti asmens sveikatos priežiūros įstaigos išduotame dokumente, arba identifikuoti radionuklidai, kurie nenaudojami gydymo ar diagnostikos tikslais, VAD tokį asmenį sulaiko, esant galimybei suranda ir identifikuoja jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinį, prašo pagal kompetenciją RSC pateikti išvadą dėl radiacinės saugos reikalavimų atitikimo;

15.2.4. vykdo veiksmus, nurodytus Taisyklių 13.4.4 papunktyje;

15.2.5. esant pagrindui pradėti ikiteisminį tyrimą, susijusį su rastais, nustatytais, sulaikytais paliktaisiais objektais, perduoda informaciją ikiteisminio tyrimo įstaigoms pagal jų kompetenciją;

15.3. nustatęs krovinį ar transporto priemonę, skleidžiančią padidėjusią jonizuojančiąją spinduliuotę, vykdo veiksmus, nurodytus Taisyklių 13.5.1–13.5.3, 13.5.5–13.5.7 ir 15.2.5 papunkčiuose. Vykdydamas Taisyklių 13.5.3 ir 13.5.6 papunkčiuose nustatytas funkcijas, VAD gali perduoti sulaikyto krovinio ar transporto priemonės apsaugą PD;

15.4. nustatęs paliktąjį objektą, kuris nėra asmens kūne ar ant jo paviršiaus arba kuris nėra krovinio ar transporto priemonės dalis:

15.4.1. saugo jį taip, kad būtų užtikrinta asmenų ir aplinkos radiacinė sauga, arba perduoda paliktojo objekto apsaugą PD;

15.4.2. apie rastą, nustatytą, sulaikytą paliktąjį objektą informuoja pagal kompetenciją RSC, kitas valstybės ar savivaldybių institucijas ar įstaigas;

15.4.3. vykdo veiksmus, nurodytus Taisyklių 15.2.5 papunktyje;

15.4.4. atsisakius pradėti ikiteisminį tyrimą arba nutraukus ikiteisminį tyrimą, susijusį su rastu, nustatytu, sulaikytu paliktuoju objektu, paliktąjį objektą saugo arba perduoda jo apsaugą PD iki pateikiama pagal kompetenciją RSC išvada dėl radiacinės saugos reikalavimų atitikimo;

15.4.5. priima sprendimą dėl tolesnių veiksmų, susijusių su paliktuoju objektu, atsižvelgdamas į RSC pateiktą išvadą dėl radiacinės saugos reikalavimų atitikimo;

15.5. esant būtinybei RSC nurodymu kreipiasi į RAT dėl radioaktyviosiomis medžiagomis užterštų darbo priemonių, krovinio ar transporto priemonės dezaktyvavimo arba paliktojo objekto sutvarkymo;

15.6. esant radioaktyviajam užterštumui paliktųjų objektų aptikimo vietoje, organizuoja radioaktyviosiomis medžiagomis užterštų VAD valstybės tarnautojų ar darbuotojų dezaktyvimą.

16. Savivaldybės administracijos direktorius, gavęs pranešimą apie rastus, nustatytus, sulaikytus, išlydytus paliktuosius objektus:

16.1. apie tai informuoja BPC;

16.2. organizuoja paliktųjų objektų tvarkymo darbus, būtinos pagalbos teikimą nuo radioaktyviojo užterštumo nukentėjusiems asmenims ir paliktųjų objektų tvarkymo darbus atliekančių valstybės tarnautojų ar darbuotojų ir kitų asmenų dezaktyvavimą;

16.3. esant būtinybei numato ir planuoja asmenų apsaugos priemones bei telkia savivaldybėje esančias valstybės ir savivaldybių institucijas ir įstaigas asmenims apsaugoti;

16.4. skelbia visuomenei informaciją apie paliktuosius objektus, galinčius turėti ar turinčius įtakos aplinkos radioaktyviajam užterštumui, asmenų sveikatai ar gyvybei, ir organizuoja radiacinės saugos priemonių įgyvendinimą.

17. RSC, gavęs pranešimą apie rastus, nustatytus, sulaikytus, išlydytus paliktuosius objektus:

17.1. suteikia skubią specializuotą konsultaciją ir techninę pagalbą bei teikia rekomendacijas valstybės ar savivaldybių institucijoms ar įstaigoms, RAT, kitiems juridiniams ar fiziniams asmenims, aptikusiems paliktuosius objektus;

17.2. informuoja valstybės ar savivaldybių institucijas ar įstaigas, atliekančias paliktųjų objektų nustatymo ir tvarkymo darbus, RAT, kokių radiacinės saugos reikalavimų laikytis, ir kontroliuoja, kaip tų reikalavimų laikomasi;

17.3. atlieka ar organizuoja paliktųjų objektų radiologinius tyrimus ir esant poreikiui veža juos ar organizuoja jų vežimą į RSC bei pagal kompetenciją atlieka ar organizuoja jų radiologinius tyrimus, teikia radiologinių tyrimų išvadas;

17.4. vertina radiologinių tyrimų rezultatus ir jų pagrindu teikia:

17.4.1. pasiūlymus dėl asmenų ir aplinkos apsaugos nuo žalingo paliktųjų objektų poveikio;

17.4.2. išvadas, reikalavimus ir pasiūlymus valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms, RAT dėl paliktųjų šaltinių, radioaktyviosiomis medžiagomis užterštų objektų, paliktųjų branduolinių medžiagų, nurodytų Branduolinės saugos įstatymo 1 priede, kurių kiekiai mažesni už Branduolinės saugos įstatymo 1 priede nustatytus kiekius, kitų gaminių ar medžiagų tvarkymo ir atidavimo į radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrenginius;

17.5. teikia išvadą dėl radiacinės saugos reikalavimų atitikimo valstybės ar savivaldybių institucijoms ar įstaigoms, priimančioms sprendimą, ar asmuo gali tęsti kelionę, ir sprendimą dėl tolesnio krovinio vežimo ar transporto priemonės vykimo, atsižvelgdamas į nustatytų radioaktyviųjų medžiagų atsiradimo aplinkybes ir kilmę;

17.6. vykdo darbų radioaktyviosiomis medžiagomis užterštoje zonoje valstybinę radiacinės saugos priežiūrą, kontroliuoja radioaktyviojo užterštumo šalinimo eigą ir kokybę;

17.7. kontroliuoja, kaip vykdoma darbus atliekančių valstybės tarnautojų ar darbuotojų dezaktyvavimo, jų individualiosios apšvitos dozimetrinė ir asmeninės apsaugos bei techninių priemonių radioaktyviojo užterštumo kontrolė;

17.8. prireikus organizuoja asmenų, patyrusių apšvitą, siuntimą į atitinkamas asmens sveikatos priežiūros įstaigas;

17.9. informuoja RAT, kad būtina paimti, išvežti, sutvarkyti ar saugoti paliktuosius šaltinius, radioaktyviosiomis medžiagomis užterštus objektus, paliktąsias branduolines medžiagas, nurodytas Branduolinės saugos įstatymo 1 priede, kurių kiekiai mažesni už Branduolinės saugos įstatymo 1 priede nustatytus kiekius, kitus gaminius ar medžiagas, pateikia pirminę informaciją apie chemines ir fizines jų savybes, radiologinių tyrimų rezultatus, nurodo radioaktyviųjų šaltinių pavojingumo kategoriją;

17.10. teikia konsultacijas, pasiūlymus ir išvadas valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms, RAT, kaip turi būti užtikrinama paliktųjų šaltinių, radioaktyviosiomis medžiagomis užterštų objektų, paliktųjų branduolinių medžiagų, nurodytų Branduolinės saugos įstatymo 1 priede, kurių kiekiai mažesni už Branduolinės saugos įstatymo 1 priede nustatytus kiekius, kitų gaminių ar medžiagų radiacinė ir fizinė sauga jas vežant bei tvarkant, ir prižiūri, kaip laikomasi jų vežimo ir tvarkymo reikalavimų;

17.11. išduoda leidimą vežti paliktuosius šaltinius, radioaktyviosiomis medžiagomis užterštus objektus, paliktąsias branduolines medžiagas, nurodytas Branduolinės saugos įstatymo 1 priede, kurių kiekiai mažesni už Branduolinės saugos įstatymo 1 priede nustatytus kiekius, kitus gaminius ar medžiagas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir VATESI viršininko nustatyta tvarka;

17.12. leidžia išnešti įrangą ar kitus daiktus iš paliktųjų objektų aptikimo vietos ir išvykti asmenims, įvertinęs, kad buvo tinkamai atlikti naudotos įrangos radioaktyviojo užterštumo matavimai, ir nenustatęs radioaktyviojo užterštumo;

17.13. informuoja VATESI ir jai pateikia Taisyklių 8 punkte nurodytus duomenis per 2 darbo dienas nuo duomenų apie paliktųjų objektų radimą, nustatymą, sulaikymą, išlydymą gavimo dienos arba nedelsdamas, jeigu randamos, nustatomos, sulaikomos, išlydomos

paliktosios branduolinio kuro ciklo medžiagos ar paliktosios branduolinės medžiagos, kurios ir kurių kiekiai nurodyti Branduolinės saugos įstatymo 1 priede;

17.14. atlikęs radiologinius tyrimus, įvertinęs jų rezultatus ir priėmęs Taisyklių 17.17 papunktyje nurodytą sprendimą dėl paliktųjų objektų sutvarkymo, per 10 darbo dienų nuo šio sprendimo priėmimo dienos pateikia VATESI duomenis apie:

17.14.1. Taisyklių 8 punkte nurodytų duomenų pasikeitimus (patikslinimus);

17.14.2. taikytus radiologinio tyrimo metodus ir priemones;

17.14.3. radiologinius tyrimus atlikusią laboratoriją;

17.14.4. paliktųjų šaltinių ir paliktųjų branduolinių medžiagų, nurodytų Branduolinės saugos įstatymo 1 priede, kurių kiekiai mažesni už Branduolinės saugos įstatymo 1 priede nustatytus kiekius, pakuotę;

17.15. valstybės institucijoms ar įstaigoms pagal kompetenciją priėmus sprendimą grąžinti krovinį ar transporto priemonę į kilmės šalį (vietą), informuoja tos šalies įgaliotąją instituciją, kuri pagal kompetenciją vykdo paliktųjų objektų valstybinę priežiūrą ir kontrolę;

17.16. pagal savo kompetenciją teikia konsultacijas ir techninę pagalbą ikiteisminio tyrimo įstaigoms, atliekančioms ikiteisminius tyrimus, susijusius su rastais, nustatytais, sulaikytais, išlydytais paliktaisiais objektais;

17.17. priima sprendimą, kad paliktieji objektai yra tinkamai sutvarkyti ir toliau taikyti radiacinės saugos priemonės netikslinga, bei tai raštu patvirtina valstybės ar savivaldybių institucijoms ar įstaigoms, RAT.

18. VATESI:

18.1. gavusi Taisyklių 8 punkte nurodytus duomenis:

18.1.1. teikia konsultacijas, pasiūlymus ir išvadas valstybės ar savivaldybių institucijoms ar įstaigoms, RAT, kaip turi būti užtikrinama paliktųjų branduolinio kuro ciklo medžiagų ir paliktųjų branduolinių medžiagų, kurios ir kurių kiekiai nurodyti Branduolinės saugos įstatymo 1 priede, branduolinė, radiacinė ir fizinė sauga jas vežant bei tvarkant, ir prižiūri, kaip laikomasi jų vežimo ir tvarkymo reikalavimų;

18.1.2. išduoda leidimą vežti paliktąsias branduolinio kuro ciklo medžiagas, paliktąsias branduolines medžiagas, kurios ir kurių kiekiai nurodyti Branduolinės saugos įstatymo 1 priede, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir VATESI viršininko nustatyta tvarka;

18.1.3. teikia informaciją Europos Komisijai, vadovaudamasi 1987 m. gruodžio 14 d. Tarybos sprendimu 87/600/Euratomas dėl Bendrijoje nustatomos skubaus pasikeitimo informacija radiacinės avarijos atveju tvarkos (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 15 skyrius, 1 tomas, p. 337);

18.2. gavusi Taisyklių 17.14 papunktyje nurodytą informaciją, teikia ją Tarptautinės atominės energijos agentūros branduolinių ir kitų radioaktyviųjų medžiagų Incidentų ir neteisėtos apyvartos duomenų bazei (angl. *Incident and Trafficking Database, ITDB*);

18.3. įtraukia paliktąsias branduolines medžiagas į branduolinių medžiagų apskaitą;

18.4. pagal savo kompetenciją teikia informaciją ir konsultacijas ikiteisminio tyrimo įstaigoms, atliekančioms ikiteisminius tyrimus, susijusius su rastomis, nustatytomis, sulaikytomis, išlydytomis paliktosiomis branduolinio kuro ciklo medžiagomis ar paliktosiomis branduolinėmis medžiagomis, kurios ir kurių kiekiai nurodyti Branduolinės saugos įstatymo 1 priede.

19. RAT, gavęs pranešimą apie rastus, nustatytus, sulaikytus, išlydytus paliktuosius objektus:

19.1. tvarko paimtus Lietuvos Respublikoje rastus, nustatytus, sulaikytus, išlydytus paliktuosius objektus;

19.2. parenka tinkamas pakuotes paliktiesiems objektams vežti ir tinkamai juos supakuoja;

19.3. parengia paliktųjų objektų vežimo dokumentus;

19.4. paima paliktuosius objektus iš jų aptikimo vietos, nusistato maršrutą ir veža juos radiologiniams tyrimams ar į radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrenginius;

19.5. esant radioaktyviajam užterštumui paliktųjų objektų aptikimo vietoje, atlieka radioaktyviosiomis medžiagomis užterštų darbo priemonių, krovinių ar transporto priemonių, taip pat radioaktyviosiomis medžiagomis užterštų RAT darbuotojų dezaktyvavimą. Dezaktyvavimas atliekamas nustatytose arba kiekvienu konkrečiu atveju parinktose ir su RSC suderintose dezaktyvavimo vietose;

19.6. įtraukia paliktąsias branduolines medžiagas į RAT branduolinių medžiagų apskaitą ir kontrolę, apie branduolinių medžiagų atsargų kiekio pasikeitimą informuoja Europos Komisiją ir VATESI.

Lietuvos Respublikos
Sveikatos apsaugos ministerija

Aurimas Veryga

2018-09-06

L. v. d. med. funkcijos
Teisėkūros ir teisinio vertinimo
skyriaus vyriausiasis specialistas
Kazys Ružinskis
2018-09-05

Dokumentų valdymo ir
asmenų priėmimo skyriaus
vyriausioji specialistė

Rasa Sinkevičiūtė
2018-09-05